

3. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

УДК 338.24.021.8

Рудковський О. В.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ БЕЗПЕКОЮ ШЛЯХОМ УЗГОДЖЕННЯ ІНТЕРЕСІВ ТА ЗНЯТТЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

Анотація. Проаналізовано зарубіжні та вітчизняні дослідження, присвячені системі корпоративних інтересів. Розглянуто питання аналізу формування механізму системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей, що дозволяє досліджувати цілу низку факторів, що впливають на структуру та зміст загальних функцій системи корпоративної безпеки. Досліджено системні форми загроз корпоративній безпеці. Розкрито зміст механізму узгодження корпоративних інтересів та зняття суперечностей з точки зору корпоративної безпеки. Найбільший вплив на формування базису системи управління корпоративною безпекою мають відносини щодо розподілу прав власності на цінні папери. Корпоративні інтереси та права відіграють у системі корпоративної безпеки важливу роль, у зв'язку з чим потребують відповідного захисту, тобто виступають об'єктом корпоративної безпеки.

Ключові слова: безпека, корпоративна безпека, управління корпоративною безпекою, система корпоративної безпеки, узгодження інтересів, права власності, корпоративні суперечності

Rudkovsky O.

FORMATION OF CORPORATE SECURITY MANAGEMENT BY COORDINATION OF INTERESTS AND REMOVAL OF CONTRADICTIONS

Summary. The foreign and domestic studies, which are devoted to the system of corporate interests. The problem of analyzing the formation mechanism of corporate security management by coordination of interests and removing contradictions that allows you to explore a range of factors that affect the structure and content of the general functions of corporate security. Investigated system forms korporatynvii threats to security. The content of the coordination mechanism of corporate interests and removal of inconsistencies in terms of corporate security. The greatest influence on the formation of base management system with corporate security relations on the distribution of ownership of securities. Corporate interests and rights in the system play an important role in corporate security, and therefore require adequate protection, that are the subject of corporate security.

Keywords: security, corporate security, corporate security management, corporate security systems, alignment of interests, ownership, corporate contradictions

1. Вступ

Корпорації виступають найбільш активними учасниками ринкових відносин, а їхня діяльність охоплює переважну більшість господарських операцій видобутку, розподілу та споживання виробничих ресурсів, вироблення корисних благ, задоволення широкого кола суспільних потреб та запитів. Відіграючи надзвичайну роль в національній економіці, такі структури посідають важливе місце у системі економічної безпеки країни. З розвитком ринкових відносин в Україні формується новий тип управління, який домінує в країнах із ринковою економікою, а саме – корпоративне управління. Можливості, що надаються корпоративною організацією для нарощування обсягів діяльності та залучення інвестиційних ресурсів, дозволяють створити надзвичайно сприятливі передумови для ак-

тивізації інноваційної діяльності. Це свідчить про необхідність активізації наукових досліджень у даній сфері з метою виявлення шляхів формування системи управління корпоративною безпекою, тенденцій та напрямків удосконалення системи корпоративного управління.

2. Аналіз основних літературних джерел

Проблемам розвитку механізму узгодження корпоративних інтересів та зняття суперечностей присвячено чимало наукових праць вітчизняних фахівців, зокрема: В. Базилевича, І. Бондар, Т. Васильців, В. Вергуна, О. Вакульчик, А. Гальчинського, О. Грішньої, С. Григоренка, В. Євтушевського, Ю. Єханурова, Д. Задохайло, Ю. Лупенка, В. Мандибури, І. Малога, О. Мендрула, О. Кузьміна, Г. Назарової, П. Леоненка, В. Осецького, Є. Пан-

ченко, М. Сіроша, Н. Супрун, А. Старостіної, Д. Черваньова, А. Шегди та інших. Окремим перетинам досліджень, корпоративної безпеки та узгодження інтересів і зняття суперечностей, приділено увагу в працях О. Бандуркою, І. Белоусовою, О. Бурбелою, М. Кизимом, Г. Козаченко, Лук'яновою В., Мігус І., Пономаренком І., Франчуком В., Шемаєвою Л. Всі здобутки наукових праць перерахованих вище вчених заслуговують на велику повагу, але до цього часу не сформовано єдиного погляду, щодо формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей. Тому це питання вимагає додаткової уваги та відповідного дослідження.

3. Сутність корпоративного управління

Корпорація є однією з найбільш складних форм організації господарської діяльності, використання якої дозволяє максимально ефективно симбіювати зусилля різних економічних суб'єктів, залучати джерела фінансування та забезпечувати професійне керівництво діяльністю корпоративної структури.

Погляди багатьох спеціалістів, які займаються проблематикою корпоративного управління, щодо сутності корпоративного управління не є однозначними. Одна велика група вчених вважає, що корпоративне управління – це діяльність системи виборних та призначених органів, через яку контролюється і скеровується діяльність корпоративної структури товариства, інші вважають, що корпоративне управління – це система правил та поведінки між зацікавленими особами з метою максимізації прибутку, зростання капіталізації та підвищення конкурентоспроможності корпорації. Функцією держави в обох підходах є належний контроль за процесами корпоративної господарської діяльності з точки зору дотримання корпоративними структурами норм соціальної відповідальності перед суспільством.

Найбільш прийнятним трактуванням категорії корпоративне управління є розгляд його з точки зору системного підходу – системи принципів, правил, методів, норм, поведінки суб'єктів корпоративних відносин, для досягнення конкретних цілей у результаті господарської діяльності. Суб'єктами корпоративного управління виступають учасники корпоративних відносин, а об'єктом – господарська діяльність учасників корпоративних структур. Діяльність із забезпечення корпоративної безпеки підприємства є результатом вирішення протиріч між інтересами підприємства та загрозами їх реалізації.

4. Управління корпоративною безпекою через призму гармонізації інтересів та зняття суперечностей.

Забезпечення корпоративної безпеки – це процес, який повинен враховувати як окремі специфічні параметри господарської діяльності, так і інтегральні показники. Враховуючи це, необхідно обрати той метод забезпечення корпоративної безпеки, який буде відповідати поточним можливостям його реалізації як на окремому структурному

підрозділі корпоративної системи, так і корпоративної системи вцілому. Відповідно, необхідно сформулювати загальні засади та базові принципи формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей.

Головною метою формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей – є забезпечення стабільної і максимально ефективної господарської діяльності в поточному періоді та, відповідно, забезпечення безперервного розвитку сукупного корпоративного потенціалу у майбутньому періоді.

Формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей – не є сталим процесом. Тому корпоративну безпеку підприємства можна розглядати як систему, що забезпечує стабільне функціонування підприємства за рахунок узгодження інтересів всіх складових системи. Для забезпечення корпоративної безпеки необхідно створювати спеціальні структурні підрозділи.

Відповідно до мети формуються завдання: виявлення потенційних загроз; прийняття відповідних рішень щодо запобігання цим небезпекам; при несвоєчасному реагуванні на загрози стосовно ліквідації наслідків їх дії; організація взаємодії між всіма структурними підрозділами; створення спеціальної служби корпоративної безпеки.

Можливість чітко визначати та виокремлювати пріоритетні інтереси підприємства, підвищувати якість і точність їх діагностики, ідентифікувати можливі загрози корпоративної безпеки, визначати рівень небезпеки, форм прояву, наслідків та заходів нейтралізації дає систематизація інтересів та загроз, а також визначення їх сутності господарської діяльності.

Процес забезпечення корпоративної безпеки має бути безперервним.

Для забезпечення корпоративної безпеки проводять сукупність заходів, направлених на гармонізацію інтересів всіх структурних елементів корпоративної системи із суб'єктами середовища, в якому функціонує система.

На ефективність забезпечення корпоративної безпеки впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Ці фактори можна класифікувати як: низька швидкість реагування на зміни; невисокий рівень кваліфікації персоналу; низька якість планування і організації виконання контролю за управлінськими рішеннями.

Зовнішні загрози для корпоративної безпеки можуть створюватись: клієнтами, конкурентами, кримінальними елементами, партнерами, колишніми працівниками, юридичними і фізичними особами, які займаються промисловим шпигунством, окремими посадовими особами державних органів, які зловживають своїм становищем, засобами масової інформації. Внутрішні загрози, як правило, викликані наявністю передумов для протиправних, негативних дій персоналу, порушенням режимів діяльності, безконтрольним використанням засобів

виробництва: низького стану виховної та профілактичної роботи; невідповідності кадрової політики умовам роботи; непрофесійних дій працівників; психологічних та комунікаційних особливостей працівників; низького стану трудової і виробничої дисципліни; недосконалої системи стимулювання праці персоналу; слабкої вимогливості керівного складу банків.

Внутрішні загрози корпоративної безпеки є постійними і не залежать від ролі, місця, значення корпоративної структури або наявності зовнішніх загроз.

Перехід вітчизняних підприємств до ринкових відносин, утворення корпоративних структур викликає необхідність реалізації принципово нового підходу до вирішення завдань у системі управління корпоративною безпекою. Цей підхід полягає в необхідності узгодженості управління корпоративною безпекою за рахунок тісного взаємного узгодження інтересів. Відповідно, завданням цього напрямку є застосування систем кількісних і якісних показників, які б створили науковий базис оцінювання узгодженості управління корпоративною безпекою.

Адаптація як підґрунтя забезпечення не завжди виявляється дієвою, оскільки основні заходи з її реалізації мають реактивний характер, тобто ставляться умови функціонування та згідно них змінюється діяльність підприємства. Більш доречною має стати проактивна реакція великого промислового підприємства в сфері забезпечення корпоративної безпеки на можливі негативні чи позитивні зміни зовнішнього та власного внутрішнього середовища. Підґрунтям цього процесу є задоволення інтересів.

Корпоративна безпека може бути забезпечена при комплексній гармонізації власних інтересів на всіх етапах та напрямках. Найбільший ефект досягається тоді, коли всі заходи об'єднуються в єдиний цілісний механізм – формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей. Узгодження інтересів – це економічний закон. Економічний закон – це сталі, необхідні, повторювані функціональні і причинно-наслідкові зв'язки та взаємозалежності економічних відносин. Економічні закони мають характеристики істинності та об'єктивності, і відображають дійсно існуючі зв'язки, а під узгодженням інтересів розуміється впорядкування цих зв'язків. Прискорення чи вповільнення економічного часу при посиленні чи ослабленні дії будь-якого закону – це той ключовий момент, який може дозволити надати як якісну, так й кількісну оцінку результативності процесу узгодження інтересів суб'єктів корпоративних структур.

Процес забезпечення корпоративної безпеки є багатограним. Один напрямок забезпечення пов'язаний із гармонізацією інтересів внутрішнього середовища за рахунок внутрішнього потенціалу у взаємодії із внутрішніми суб'єктами діяльності. Інший напрямок – реалізація власних інтересів за рахунок взаємоузгодження з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Узгодження інтересів

корпоративної системи з іншими інтересами суб'єктів зовнішнього середовища є головною метою процесу забезпечення корпоративної безпеки, при якому досягається певний баланс взаємодії.

Покращення практики корпоративного управління може сприяти підвищенню якості, тим самим підвищуючи ефективність її господарських операцій. Також покращується система відповідальності та звітності, знижується ризик зловживань та шахрайства і з боку посадовців компанії. Корпоративна система управління повинна сприяти виконанню всіх вимог законодавства, що дасть змогу зменшити судові витрати. Також українські компанії отримують вигоду від покращення своєї репутації при виході на міжнародну арену.

Країни, зацікавлені у залученні іноземного капіталу, усвідомлюють, що дотримання національними компаніями загальноприйнятих принципів корпоративного управління – один з вирішальних факторів у конкуренції з залучення капіталів. Це й довіра інвесторів, і дешеві й стабільні джерела фінансування.

Поліпшення корпоративного управління сьогодні вимагають від компаній не тільки кредитори та інвестори, але й виконавчі та законодавчі органи різних держав. Вони розробляють норми та стандарти, рекомендують добровільно ухвалювати принципи, що регулюють корпоративні відносини. Інвестори повинні бути переконані, що в країнах, куди вони інвестують, компанії діють в інтересах усіх акціонерів і надають можливість своєчасно отримувати достатню інформацію про стан справ.

Необхідність забезпечення формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей викликана динамічними змінами навколишнього середовища, значним колом можливих загроз та перешкод на шляху до сталого розвитку діяльності. Забезпечення корпоративної безпеки має суттєвий позитивний вплив на діяльність корпоративної структури. Позитивними наслідками формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей можуть бути: забезпечення стабільного розвитку системи, прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень, реалізація стратегічних цілей, від примусового злиття чи поглинання, захист від посягань на власність підприємства, інтеграція в глобалізаційні процеси, своєчасне реагування на відповідні загрози та небезпеки.

Формування системи управління корпоративною безпекою шляхом узгодження інтересів та зняття суперечностей повинно враховувати баланс позитивних та негативних наслідків. При розробці заходів щодо забезпечення корпоративної безпеки необхідно проводити обґрунтування їх впровадження, щоб процес забезпечення корпоративної безпеки підприємства не став джерелом можливих загроз.

5. Висновки

Одним із головних факторів сталого розвитку корпоративної системи є узгодження та зняття су-

перечностей ефектиності, раціональності використання всіх видів капіталу в процесі досягнення стратегічних цілей. В процесі формування єдиної стратегічної лінії розвитку корпорації виникають складні корпоративні протиріччя між акціонерами та менеджментом, які завжди призводять до виникнення корпоративних конфліктів. Найбільший вплив на формування базису системи управління корпоративною безпекою мають відносини щодо розподілу прав власності на цінні папери. Корпоративні інтереси та права відіграють у системі корпоративної безпеки важливу роль, у зв'язку з чим потребують відповідного захисту, тобто виступають об'єктом корпоративної безпеки. Підґрунтям забезпечення формування системи управління корпоративною безпекою є взаємоузгодження та гармонізація інтересів, тобто спосіб досягнення компромісу інтересів суб'єктів корпоративної структури. Процес забезпечення корпоративної безпеки можна розглядати як множину взаємопов'язаних процесів, направлених на гармонізацію та узгодження інтересів всіх суб'єктів корпоративної системи з інтересами суб'єктів внутрішнього та зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – [6-те вид., стер.]. – К.: Знання, 2008. – 351 с.
2. Акціонерна модель економіки України / [Бондар І. К., Сологуб О. П., Жарікова Н. О., Саввов А. І. та ін.]. – К.: Видавничий дім "Корпорація", 2005. – 346 с.
3. Корпоративне управління в умовах глобалізації: Колективна монографія. / [Вергун В. А., Ступницький О. І., Кудінович О. А., Волковинська Т. В.] – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2005. – 448 с.
4. Корпоративне управління в банках: навч. [посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Денис О. Б. // Національний банк України. Університет банківської справи. – [вид. 2-ге, доп.]. – К.: УБС НБУ, 2007. – 463 с.
5. Безбожний В. Л. Алгоритм вибору способу гармонізації інтересів соціально-економічної безпеки підприємства / В. Л. Безбожний // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Вип. 20. – Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2008. – С. 199-206.
6. Бурбело О. А. Економічна і правова безпека репутації підприємства : монографія / Бурбело О. А., Солоха Д. В., Припутень В. Ю. – Луганськ: Янтар, 2009. – 100 с.
7. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія / О. М. Ляшенко. – Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
8. Франчук В. І. Корпоративна безпека: теоретичні засади : монографія / В. І. Франчук. – Львів: ЛДУВС, 2009. – 179 с.
9. Андрощук Г. А. Міжнародна інформаційна безпека: Сучасні виклики та загрози / Г. А. Андрощук – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
10. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы / Гапоненко В. Ф., Беспалько А. Л., Власков А. С. – М.: Издательство "Ось-89", 2007. – 208 с.
11. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / [Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б. та ін.]. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
12. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К.: КНТЕУ, 2001. – 309 с.